

בס"ד. אור ל"א ניסן, ועש"ק פ' צו ה'תשמ"ג.

הנחת הת' בלתי מוגה

כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאותי, וידוע דיוק רבותינו נשיאינו בזה, מדוע מזכירים ענין בציאת מצרים גבי הגאולה העתידה לבוא במהרה בימינו עוד שמדגישים ומדליקים שגאולה זו תהי' כמו יציאת מצרים. גם ידוע הדיוק בזה בזוהר, במ"ש כימי צאתך לשון רבים, והרי הגאולה המצרים היתה ביום אחד, כמ"ש בעצם היום הזה גו', בחמשה עשר בניסן, גם צירף להבין בבלילות המצוה דזכירת יציאת מצרים, שצריכים להזכירה פעמיים בכל יום, דלכאורה מה נוגע בהזכרון שהיציאה היא מצרים דוקא, ולא עיקר הענין שהיא היציאה משעבוד לחרות ומגלות לגאולה, דענין זה שייך גם ביציאה מגלות בכל ושל אחור'.

והנה ידוע ומבואר בכמה מקומות, שכל ענין בעבודה כפשוטה קשור עם אותו הענין כפי שהוא בעבודה רוחנית, וכי' הוא גם כפשוטו, שהאדם הוא נשמה בגוף, והעיקר הוא הנשמה, ולכן כל עניני הגשמיים קשורים עם עניני הנשמה שהם ענינים רוחניים ואדרבה, הענין הרוחני הוא המכליל והעיקר. דאך שבנוגע בפועל אומרים שהמעשה הוא העיקר, מ"מ בנוגע להענין הנפעל ע"י העבודה, מובן, שהעבודה הרוחנית, תופסת ענין ומקום ומעלה חשובים ביותר, וכמה ענינים בוצא העבודה הרוחנית היא העיקר, וכן הוא גם בנוגע להשעור והסולם, שעל ידו עולים התורה ומצוותי, למעלה, שווה הסולם בתפרה, הרי הגם שתפלה היא מצוה שבדיבור, מ"מ אר"ט 85 איזהו עבודה שכלב, הרי הגם שתפלה היא מצוה שבידבור, מ"מ אר"ט 85 עבודה שכלב, עבודה רוחנית, לשעבר הלכ לעבודתו ית', וע"י הלב נמשך לכל האברים, וכמאמר 9 כיבא פליגי כולא שייפתי, היינו בכל שאר המצוות דוחו כל עצמותי תאמרנה גו' 10, היינו שכל המצוות התלויות באברים, עד למצוות התלויות בדיבור וכחושבה כולם מקבלים חיותם מן הלב.

והנה אר"ז 110, חלת שליטת אינו; מוחא ליבא וכבדא. והיינו,

- (1) מיכה ז, טו. (2) ראה סידור רצא, א. שער האמונה פנ"ב. סה"מ תש"ח ע' 151 וע' 167. ועוד. (3) חז"א בהשמטות רסא, ב. ח"ג קעז, א. הובא גם באוה"ת נ"ך עה"פ ס"ג וס"ז (ע' תמו-תפז). סה"מ הש"ח שם ע' 159. (4) בא יב, יז. מא. נא. (5) ברכות יב, ב. וראה גם רד"ה לכן אמר בתו"א וראו נו, א. סה"מ תקס"ג ח"א ע' קו. (6) אבות פ"א מ"ז. (7) ראה חז"א רסו, ב. חז"ג שו, ב. חז"ג רמג, א. (8) תענית ב, א. וראה בארוכה לקו"ש חכ"ב ע' 116 ואילך. (9) חז"ג רכא, ב. (10) תהלים לה, י. (11) חז"ב קנב, א.

כימי צאתך

שבעבודה רוחנית, ישנו ענין המוח והשכל, ונוסף לזה ישנו ענין הלב שהוא מקום משכן המדות, להעבודה שכלב היא עבודת המדות, ועיקרה היא האהבה, כמאמר 12 לית פולחנא כפולחנא דרחימותא, וכמ"ש 13 ואזכבת את ה' אלקיך בכל שבך דייקא. ומכל זה מובן, דעיקר ענין יציאת מצרים (ברוחניות) נפעל בעבודה הרוחנית, בעבודה שכלב ושבוטח, ומה יובן ענין יציאת מצרים כפשוטו, כי מן הענינים ברוחניות נשתלשלו הענינים בגשמיות כמשוטט, ולכן הבנת פשוטות הענינים, היא בהקדם הבנה והסברה ברוחניות הענינים (שהו העיקר והשורש כו'). כלומר, דמכיון שישנו ענין המצרים ברוחניות ובעבודה השמה ובעבודת האדם, הנה מזה צירף להיות יציאת מצרים, היציאה למצרים, ולכן מזכירים יצי"מ ככל יום, כי העבודה הרוחנית היא בבב יום ויום כמ"ש 14 אדם לעמל ילד, היינו שתכלית האדם היא העמל והעבודה בכל יום ויום, בג' אופני העמל 16, עמל מלאכה, עמל שיחה ועמל חורה. וכלם צריכים להיות באופן דיציאת מצרים (כדלקמן). ומכיון שישנו חילוק כללי בין אופן העבודה ביום לאופן העבודה בלילה, ועוד שכללות העבודה במקדש היא רק ביום משא"כ בלילה שערי ההיכל ננעלים, לכן גם הזכרת יצי"מ יש בה ב' אופנים, בלילה וביום. והבוננה בזה היא גם לענין של יום ולילה ברוחניות, דהיינו 16 גלות וגאולה, שהעבודה דיצי"מ צריכה להיות בכל גלות וגלות, ובכל ענין של גאולה מן הגלות, כולל הגאולה מהגלות הוה האחרון, הגאולה במהרה בימינו ע"י משיח צדקנו.

וביאר ענין מצרים בעבודה רוחנית, הנה כתיוב' 17 ויניחה בני"ע לעבדה ולשמרה, ואר"ז 185, לעבדה ברמ"ח מ"ע ולשמרה אלו שס"ה י"ח, דרמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ח הם כנגד אברי האדם, דרמ"ח מ"ע כנגד רמ"ח אברים ושס"ה מל"ח עם הנשמה שגם בה יש התחלקות, כמבואר בספר תניא קדישא 19 אופן ההתחלקות שבנשמה, והנה סדר עבודת האדם לשמש את קונו הוא, כמו בגוף האדם כמשוטט, שהתחלתו הוא הראש, וכ"ה גם בעבודה דאר"ז 205 אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, שכובד ראש זה ענינו ההתבוננות בגדלות הא-ל ושפלות האדם. דמן ההתבוננות שבמוח, נמשך אח"כ במדות שכלב, ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך, ומה נמשך אח"כ בכל האברים, ליבא

- (12) חז"ג רסו, א. (13) ראתנו ו, ה. (14) איוב ה, ז. (15) ראה סנהדרין צס, ב. (16) ראה שהש"ר פ"ג, א. חז"ג טו, רע"ב. וראה גם אוה"ת וראו ע' רמ. סה"מ תש"ח שם ע' 153. (17) בראשית ב, טו. (18) ראה יל"ר בראשית. חז"א כו, א. חז"ב קסה, ב. תקנ"ז תכ"א (סב, א). שם תנ"ה (פז, ב). לקו"ת שה"ש מח, ד. ועוד. (19) פנ"א. (20) ברכות ל, ב.

הנחת הת' בלתי מוגה

כזו שיש בה התפעלות ממש. ולפיכך כן הוא גם בגשמיות ציור גוף האדם, שבין הראש לכל יש מיצר הגרון, ששם כל ההמשכות וההשמעות מן הראש עוברים אל הלב באופן מצומצם ומוגבל ומדוד. עד שנוקיא בשם מיצר. דרך צאתי מיצר הגרון, נמשכים העיניים לכל האדם, שבו הם עומדים בהתפשטות הקשורה עם המדות בעולם המדות בכל פרטיהם, אהבה ויראה וענפיהם.

והנה מכיון שבהיותו במיצר הגרון, הנה השכל אינו על סהרתי, אלא בצמצום, וגם המדה עדיין לא באה לידי התרחבותה, לפיכך אפשר שתהי' מזה יניקה לעני' וזוהו מה שמיצר הגרון נחלק לג' שרי פועה, שר המשקים שר האופים ושר הטבחים, כמבואר עינים בארוכה במ"א 26, והם קנה וושט ורידין שבמיצר הגרון בגוף כפשוטו. והנה ממיצר הגרון, יוכל להשתלשל מצד סביבת שונות ומשונות, שהם יעכו את ההשפעה וההמשכה והפעולה של ההחלטה שבראש על הלב. מזה שליש על הלפ"ץ, עד שזה יוכל להביא ח"ו להתגברות הלב. צד האדם רע מנעוריו 26. דמזה נשתלשל ענין של דמורה זה שהודי צריך להיות במעמד ומצב שהוא חלק אלקה ממעל עיקרו 29, ובנים אתם זהו' אלקיכם 30, ובאופן של גליות, בני בכורי ישראל 31, נעשה אצלו ענין של גלות, בנים שגדלו מעל שולחן אביהם המלך 32. דמיתת כל ענין הגלות, הוא מצרים. מיצר הגרון הנ"ל.

ובזה יוכן, מדוע כל ענין של גלות נקרא על שם מצרים. כי גלות, סיבתו היא כמארמ"ג מפני חטאינו גלינו מארצנו, כי יהודי מצ"ע שיר לארץ הקודש הנקראת ארץ ישראל, נחלת עולם מאלקי עולם לעם עולם, ולכן הסיבה היחידה לגלות מארצנו היא מפני חטאינו. אמנם ענין החטא בישראל אין לו הבנה, כדאי' בזהר"ג נפש כי חטא תוהא, היינו נפש כי חטא בחמיהה שהרי הנפש היא חלק אלקה ממעל ממש, והנפש פועלת בגוף, כי הדם הוא הנפש 35, וא"כ אין יכול להיות ענין חטא. דוהו תמהון גדול ביותר. אך הענין הוא, דסיבת החטא הוא מיצר הגרון, מכיון שיש מקום צד נחמסק וצמצום בשליטת המוח על הלב, ועד שהנשמה אינה כובשת ומולשת על הגוף באופן של אתהפכא, דמזה נעשה מפני חטאינו גלינו מארצנו. גמזה נעשה הגלות כפשוטו.

(26) תו"א חוספות קב, ג ואילך. המשך מים רבים שם. (27) זח"ג רכד, א. ראה תניא פ"ב, י"ו, ל' (28) נח ח, כא, (29) ראה תניא פ"ב, ל"ב. (30) ראה י, א. (31) שפות ד, כב. (32) ברכות ג, סע"א. (33) מוסף ד"ז"ט. (34) זח"ג י, ב. (35) ראה יב, כג.

מליג כלולא שייפין, עד שזה פועל על המעשה בפועל. והנה אנו 2 רואים בבתנות העיניים, (כמו שהוא גם בגשמיות בגוף האדם), דכדי שיומשכו העיניים מן המוח שבראש אל המדות שכלב, יש ביניהם מיצר הגרון, דשמו אשר יקראו לו כלשון הקודש הוא מיצר הגרון היינו שהוא מיצר מלשון צד (היפך הרחבות) דטעם הדבר שכן הוא בגוף האדם בפשוטו, היא, משום שכן הוא בציור הרחוני, דכדי שההתבוננות תומשך מן המוח ותולד ממנה מדה כלב, הרי הסדר כזה הוא (הן בעיני קדושה והן בעיני שכל חיים בכלב, אפילו חיי הרשות), שאחרי ההתבוננות במוח עדיין איי' מספיק שתולד מדה כלב, משום שמוחי ומדות הן הפכים זמ"ז. שהמוחי צריכין שיהו ולשקט, כפשוטו הענין, דכדי שההתבוננות בשכל יהי' לאמיתותה ולעומקה, הרי זה כאשר האדם מתבונן בהענין כלב רוח סערה, אלא בהחייבות. משא"כ המדות שכלב, עינים כו' והנה ההתבוננות בשכל והתפעלות, ליהו מהות ענין המדות, אהבה ויראה וענפיהם, שהם דוקא באופן של התפעלות עד לרוח סערה כו'. והנה ההתבוננות בשכל הקר מתוך שקט ולשלוה, וכלי התפעלות היא המביאה להשגת והבנת הדבר לאישורו, כי אי אפשר שיהי' משוחד ויהיו לו נטיות וכי"ב, אלא האדם צריך לעשות כל התקו בו, דחודר (דערגורטועוען וד' לעומקו של ענין, ולראות את הענין באופן שהוא אמת לאמיתו. ועי' השק"ט ויגיעה ארו"ז 225 יגעת ומצאת תאמינ'. ואז בא לידי מסקנא ונחלטה, שיש דבר שהוא טוב בכלב, ויש ענין של רע, וצריך להיות סדר מרע ועשה טוב. ואח"כ צריך להחליט שדבר זה הוא טוב (ל' דבר זה הוא רע (ל' כי כאשר בא לידי מסקנא בשכל שיש טוב ורע עדיין אין זה מכריח אותנו, דרק כאשר מקשר זה עם ההחלטה שזה טוב (ל' או רע (ל' מזה באה ההחלטה כלב, שיהי' בכל החוקק ענין האהבה לאקנות. ואהבת את ה' 23, ובכל דבכר בשני יציריך 24, שמהפך גם את החלץ השמאלי (ועד ששני החלצים, חלץ הימני והשמאלי, נכללים בחיבה אחת. בכל דבכר).

והנה בכדי שיבוא מן ההתבוננות בשכל לידי החלטה בשכל הרי זה ענין של ירידה, כי בעולם ההתבוננות והשק"ט שבשכל יש מ"ט פנים כלבאן ומ"ט פנים כלבאן, וההחלטה והמסקנא, הו"ע ש' ירידה. אמנם ירידה זו היא באותו עולם עצמו, בעולם השכל, אבל כדי שההחלטה שבשכל תתהפך להיות מדה שכלב, הרי זה צריך ליטול משך זמן ושניו וירידה בעליו ובמעלת השכל, ועד שנמשך למדה

(21) בחבא להלן ראה גם סה"מ ה"ה ש' ע' 41 ואילך (הש"ג). תו"א וסה"מ חקס"ג שם. תו"ה שמות קב, א ואילך. אה"ת תראו ע' קעו ואילך. רמ ואילך. בא ע' רסד ואילך. המשך מים רבים חל"ו פקמ"ו ואילך. ועוד. (22) מגילה ו, ב. (23) ואחזקו ו, ה. (24) ברכות ט, א. (25) ירושלמי סנהדרין פ"ד ה"ב. ועוד.

קבב כימי צאתך

וכל זה נמשך אמילו בומן החושך הכפול והמכופל דעקבתא דמשיחא... ראו נעשה יתרון האור מן החשך ויתרון החכמה מן הסכלות... האמת שבתורה, הפצת המעיינות הורה באופן דאמת לאמיתו, חכמת שיוצאין מן המיצרים וגבולים, ונעשה העברה בכך מאדך ומיד הן נגאדיון... כיון שהם במעמד ומצב של זכו אחישנה⁵⁰ וזוכים בקרוב שתבוא הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, כי למעלה וגם למטה ישראל הם באופן דכימי צאתך מארץ מצרים, שיוצאים ממצרים וגבולים, ולא רק יום אחד בשנה, אלא בכל יום בשנה, כי כל יום בממלא תפקידו דאני נבראתי לשמש את קוניו⁵¹ לעשות לו ית' דירה בתחתונים, ויוצא למלחמה עם התחתון שאין תחתון דמטה ממנו⁵², תחתון שבתחתונים, ועושה אותו ראוי ומתאים להיות דירה להקב"ה, שברירה נמצא הדר בו, בכל עצמותו ומהותו⁵³, וכימי צאתך מארץ מצרים, שאו נגלה עליהם ממה"מ הקב"ה, ויתירה מזו, בכבודו ובעצמו, כך גם אראנו נפלאות במהרה בימינו ממש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

x

הנחת התי' בלתי מוגה
קורשין פב, א. 52 ראה תניא פל"י. 53 אה"ת בלק ר"ע התקצו. המשך
רמב"ם חיל תשובה פ"ו ה"ה. 50 ישעי' ס. כב. סנהדרין צו. א. 51

קכא י"א ניסו

וזהו ענין גלות מצרים בעבודה רוחנית, כאשר במקום שהתחבונות שבראש תביא לידו כוכב ראש דאו עומדין להתפלל, הנה אצלו אין ההתחבונות פועלת על (הלב מצד מיצר הגרון המעכב ומיצר (מצאט ענג), ועד שמצויין לישראל³⁶ ואותותינו לא ראינו³⁷, דאין רואים השפעת השכל האלקי במדות שכלב. דוהי סיבת כל הגליות. גלות בכל מדי פרס ויון עד לגלות אדום. והתחלה לכל זה היא בגלות מצרים, כאשר האדם הוא באופן של מצרים בעבודתו. מיצר הגרון, עד למצרים וגבולים בכלל, שעבודתו מוגבלת מאד ואינו עובד ה' בכל מאדך היינו בכל מדה ומדה שהוא מודד לך³⁸, דאו אי"ו עושין רצונו של מקום (כמבואר במס' ברכות³⁹), דמזה בא ענין של גלות כפשוטה.

והנה הגם שכך ברא הקב"ה את האדם בגשמיות וברוחניות, שיש מיצר הגרון המפסיק בין הראש למוח. מ"מ נתן הקב"ה לכאן"א מישראל (התגבר על מיצר זה. וזהו מ"ש⁴⁰: אני אמרת אצלקים ואמרתו של הקב"ה חשיב מעשה⁴² נעשה אדם בצלמנו כדמותנו ומצב שבני ישראל נמצאים, הם באופן של אצלקים אהם ובני עליון כולכם, בצלמנו כדמותנו, אמילו בסדר ההשתלשלות וכלל מעשיך וכלל דרכיך, וכמבואר בהדרושים⁴³ על הפסוק⁴⁴ כי תצא למלחמה על אייבך דבצאתך למלחמה האדם הוא כבר במצב דעל אויבך, שהוא למעלה מאויביו, שאינו מן המציאות שהואיב, יכול להיות עמו בשוה, עם אויבך, כי ה"ו לומר ענין זה, על בני עליון, עאכ"כ על אצלקים אהם. וכאשר (הציאתך למלחמה היא באופן כזה שהוא על אויבך, ואח"כ מקבל את האתערות ונחיתת כח הנוספת אחרי הציאתך, אז נחנתו ה' את כל עשר כחות נפשו⁴⁵ (במלחמתו נגד היצר), בכל לבך ובכל נפשך, היינו כל עשר הכחות, הרי עשרה הם עדה קדושה, עדת א-י, וכתיב⁴⁶ אצלקים ניצב בעדת א-י, דקדמא שכינה ואתיא⁴⁷, ואו העבודה היא באופן דמלכתחילה אריבע⁴⁸, כי אי"ו עלם מלשון העלם והסתה, אלא אצלקים ניצב, אצלקים אהם ובני עליון כולכם, וכלל מקום שהולך הקב"ה הולך לפניו, דוהו גם החידוש בענין המוזה שהמלך שומר את עבדיו, היינו שהקב"ה שומר והולך לנחותם בדרך.

36 ראה ב"ר פט"ז, ד. 37 תהלים עז, פ. 38 ברכות נד, א. 39 לה, ב. וראה לקו"ת שלח מב, ג. ובכ"מ. 40 תהלים פב, 1. 41 בראשית א, כו. 42 ראה ב"ר פמ"ד, כב. 43 ראה לקו"ת תנא לו, א. 44 תנא כא, י. 45 ב"ב נג, א. וש"פ. 45* ראה "התמים" חוברת ב' ס"ע מה (ע, א) ואילך. 46 תהלים שם. 47 ברכות ו, א. 48 ראה אגרות קודש - אדמו"ר מחורי"צ נ"ע ח"א ע' תרי"ו. לקו"ש ח"א ע' 124.

הנחת התי' בלתי מוגה
קכא י"א ניסו